

Judarna återvänder till Berlin

63 ÅR EFTER KRISTALLNATTEN VÄXER ORON FÖR TRAKASSERIER OCH VÅLDSDÅD BLAND TYSKLANDS JUDAR

När nazisterna kom till makten i Tyskland 1933, fanns det 160 000 judar i Berlin. Det var en tredjedel av alla judar i trettioåtta Tyskland. Ett tusental av dem fanns kvar efter förintelsen. I dag är Berlins judiska församling den som växer snabbast av Tysklands judiska församlingar.

Den tyska förbundsdagens samtliga partier har uppmanat sina anhängare och huvudstadens invånare att demonstrera vid Berlins symbol, Brandenburger Tor, till minne av Kristallnatten, den ödesdigra natt för 62 år sedan då brinnande synagogor inledde nazisternas mord på sex miljoner judiska kvinnor, barn och män.

Oron sprider sig bland tyska judar efter flera attentat under oktober mot synagogor i Berlin, Düsseldorf och Mainz. Det har aldrig förekommit så många judefientliga dåd i Tyskland under en månad sedan andra världskriget. Trots det ökar antalet judar i landet och deras kulturella och religiösa liv blir allt rikare. Det rör sig dock om existens under sträng bevakning.

ETT STENKAST FRÅN Berlins pulserande centrum står en vacker, nyrestaurerad synagoga. Dess förgyllda kupol skiner i den bleka solen som en sälsynt diamant bland alla gråa tak. Senast när byggnaden användes för gudstjänster hade den 4 000 platser. Det var före kriget.

Efter Berlinmurens fall har invandringen av ryska judar ökat. I dag uppgår judarnas antal i Berlin till cirka 30 000 av vilka 12 000 är medlemmar i stadens judiska församling. I Berlin finns nästan samtliga judiska religiösa riktningar och alla har sina egna gudstjänstlokaler. I den liberalaste synagogan vid Oranienburger Strasse får även kvinnor predika, leda böner och gå upp på altaret för att läsa de fem Moseböckerna, även kallade Toran.

DE RYSKA INVANDRARNÄ har tillfört de decimerade judiska församlingarna "nytt blod". I många städer där det inte har funnits en enda jude sedan kriget, har det nyligen grundats livskraftiga församlingar. I Berlin finns det såväl judisk grundskola som gymnasium samt flera daghem. För några månader sedan öppnades en judisk religionskola, en så kallad jeshiva, i östra Berlin, den första på 60 år.

– Det är dock för tidigt att tala om en regelrätt judisk renässans, men det judiska Berlin är en realitet, säger ordföranden för Berlin, Andreas Nachama.

Beväpnade poliser patrullerar i dag framför synagogan och det judiska konstgalleriet vid Oranienburger Strasse. Efter den senaste tidens attentat mot synagogorna i Berlin, Düsseldorf och Mainz har man förstärkt bevakningen av judiska institutioner i Tyskland. Kulhålen i väggen runt galleriskylten härrör sig dock från gatustriderna under andra världskrigets slutskede.

lins Judiska församling, Andreas Nachama.

Enligt honom är det också ett bevis på att det trots allt är möjligt att leva som jude i dagens Tyskland. Men det judiska livet i Tyskland är förenat med en rad allvarliga problem.

– Någon normalitet är det inte tal om när det gäller tyskarnas förhållande till landets judiska befolkning. Till skillnad från London eller New York är det till exempel fortfarande mycket vanskligt för en jude att visa sig ute på gatan med den traditionella huvudbonaden, kipan, på huvudet, säger Nachama.

Berlinarna må ha vant sig vid de muslimska kvinnornas slöjor, men en traditionellt klädd jude i Berlin utsätts fortfarande för smådelar eller får till och med räkna med att bli fysiskt angripen, åtminstone i staden östra utkanter, där extremhögern fortfarande är i högsta grad aktiv.

ÄNDÅ ANSER NACHAMA att intresset för judendomen och för det som har hänt i det förgångna har ökat i det tyska samhället. Många ungdomar engagerar sig mot rasism och antisemitism och den nuvarande röd-gröna regeringen försöker på olika sätt sätta

stopp för högerextremisternas aktiviteter.

Vid Brandenburger Tor utbreder sig ett fält, stort som två fotbollsplaner. Där ska Berlins första förintelsemonument byggas, paradoxalt nog ovanpå Adolf Hitlers gamla bunkersystem.

Nachama medger att hans optimism kan verka något motsägelsefull när det samtidigt kommer rapporter om att antalet antisemitiska brott har fördubblats under de senaste månaderna.

– Det rör sig emellertid om två trender. Den närmaste tiden kommer att visa vilken av dessa tendenser får överhanden, beto-

nar Nachama.

Han är dock övertygad om att demokratin i dagens tyska samhälle är tillräckligt stark för att möta hotet från extremhögern.

– Det rör sig om en liten, men farlig minoritet. En del sociologer befarar dock att det kan bli värre innan det så småningom blir bättre. Invandrar- och judefientligheten har blivit en del av ungdomskulturen, men enligt en färsk undersökning har även ett tiotal procent av vuxna tyskar tydliga rasistiska och antisemitiska åsikter.

SAMTLIGA TEXTER: MARKKU BJÖRKMAN

Kyrklig debatt om mission

Kan det vara fel att missionera bland judar i dag? Allt sedan andra världskriget sysselsätter denna fråga tyska protestanter. Ämnet togs även upp på dagordningen i samband med Tysklands evangeliska kyrkodagar.

En stor del av landets protestantiska församlingar förespråkar att kristen mission inte ska bedrivas bland judar. De hänvisar till Tysklands dystra historiska arv i denna fråga.

Andra vill däremot engagera sig starkare för denna form av missionär verksamhet.

Michael Friedman, ordförande i European Jewish Council och styrelsemedlem i Tysklands judiska centralråd, protesterar mot varje form av kristen missionsverksamhet bland landets 85 000 judar. Särskilt kritisk är Friedman mot enskilda protes-

tantiska förkunnare som försökt övertyga nyanlända arbetslösa och religiöst okunniga ryska judar om det kristna budskapet genom att lova arbete om de lät sig döpas till kristendom.

Kristna sekter

Dessutom har det hänt att medlemmar från olika religiösa sekter besökt judiska äldreomsorg och där koncentrerat sig på att omvända särskilt äldre och ensamma tyska judar. Speciellt tragiskt har det varit när gamla par skilts från varandra genom denna form av "frälsning".

En tysk präst hävdade nyligen att "judarnas skriftlära och farseer har fastnat i den ursprungliga rabbiniska traditionen och behöver därmed syndernas förlåtelse på samma sätt som andra förtappade själar".

Ordföranden för organisatio-

nen Arbetsgemenskapen judar och kristna, prästen Klaus Wengst, betonade under en diskussion i samband med årets tyska kyrkodagar att judendomen inte får betraktas som mindervärdig i jämförelse med kristendomen. Ett försök att göra judar till kristna är enligt Wengst, även ett tecken på "förlegat hednakristligt högmord och arrogans".

– I närheten av min hemstad Nordhausen fanns det en gång ett koncentrationsläger där tusentals judar blev mördade. I dag lever inte en enda jude i Nordhausen. På platsen där det en gång stod en vacker synagoga, påminner endast en minnessten om denna onda tid. Direkt vid denna plats står en kyrka där de kristna brukade samlas. Och det kan de göra fortfarande till skillnad från judarna, sa denne tyske kyrkoledare.

"Köp inte av judar" står det på plakaten som klistras upp av SA-männen. I dag är det 63 år sedan Kristallnatten.

Hundra mördades under Kristallnatten

Efter Hitlers maktövertagande 1933 ökade de judefientliga inslagen i Tyskland. Alla judar avlägsnades ur det offentliga livet.

Den 9 november 1938 brändes hundratals judiska synagogor, judiska affärer och varuhus förstördes. Drygt hundra judar mördades. I de naziststyrda tidningarna framställdes terrorvägen för de skador som nazisterna orsakade den 9 november. Det något bagatellerande namnet, Kristallnatten, har sitt ursprung i

tana demonstrationer" skulle genomföras över hela landet.

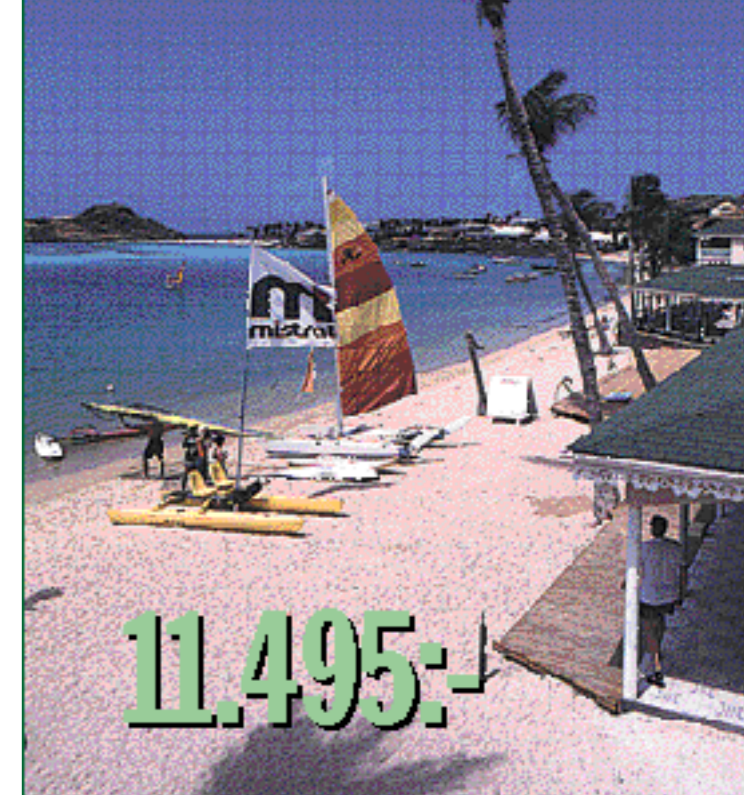
Tvingads själva betala

Cirka 35 000 judar fördes direkt till koncentrationslägren som byggts upp tidigare för att förvara kommunister, fackföreningsledare och socialdemokrater. De fängslade judarna tvingades betala drygt en miljard riksmark för de skador som nazisterna orsakade den 9 november. Det något bagatellerande namnet, Kristallnatten, har sitt ursprung i

de tusentals glasskärvor som glittrade på tyska städernas kvällsbelysta trottoarer sedan nazisterna krossat judiska butiksfönster.

Judarna själva föredrar beteckningen Pogromnatten, med hänvisning till liknade våldsdåd tidigare mot judar i Ryssland. Tysklands nuvarande utrikesminister, Joscha Fischer, föreslog nyligen att den 9 november bör bli landets nationaldag, i stället för den 3 oktober, som är dagen för Tysklands enande år 1990.

ST BARTH i Västindien

11.495,-

6–14 december. Resan är 9 dagar.

Följ med till paradiset Saint Barthélemy i Västindien. Vacker som ett vykort är "Karibiens juvel" och inte större än 24 km². Kuperad terräng omgärdas av 22 underbara sandstränder och jedefärgat, klart vatten. Små exklusiva boutiques, utmärkte restauranger, gatunamn som klingar svenskt och en alltigenom gallisk fiärd gör Saint Barthélemy till något alldeles extra. Bo på St Barth's Beach Hotel på stranden. Njut av sol, bad, windsurfing, snorkling och det underbara lju set.

Förlängning av resan på Saint Barthélemy eller på angränsande öar t. ex. Anguilla, Nevis eller St Martin kan arrangeras.

Ingår: flyg med Air France från Stockholm, Göteborg eller Köpenhamn. Flygskatter (exklusive avreseskatt från St Martin som betalas individuellt på plats), transfer till och från flygplatsen, 7 hotellnätter med frukost på bra mellanklasshotell, hyrbil och en timmes windsurfing. Tillgång till hotellets pool och välutrustade gym. Svensk färdledare medföljer.

För bokning och mer information ring Västindienspecialisten tel: 08-654 92 80.

AIR FRANCE

Club metro